

Az emberkereskedelem és kényszermunka jogalkalmazói megítélése

Szerző:

dr. Szepessy Orsolya

Budapest

2025

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS: az emberkereskedelem jelensége és az ellene való küzdelem	3
II. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: az emberkereskedelem megjelenése a nemzetközi dokumentumokban	5
II.1. Alapvető emberi jogokat deklaráló dokumentumok	5
II.2. Palermói Jegyzőkönyv	6
II.3. Európai Unió jogalkotási aktusai	7
III. AZ EMBERKERESKEDELEM MAGYAR JOGI SZABÁLYOZÁSA.....	8
III.1. Az emberkereskedelem első alapesete: klasszikus értelemben vett emberkereskedelem	8
III.2. A második alapeset: a kizsákmányolási célzatot felváltó elkövetési magatartások	10
III.2.1. A cselekmény célzata: a rendszeres előny szerzése	10
III.2.2. A sértett elkövető által megkívánt tevékenysége	11
III.2.3. Elkövetési magatartások megvalósulási formái	12
III.3. Az áldozatok szolgáltatásának igénybe vevői oldala	17
III.4. A minősített esetek 2020. évi V. törvénnyel megalkotott új rendszere	19
III.5. Emberkereskedelem és kényszermunkára irányuló előkészület	21
IV. ELHATÁROLÁSI KÉRDÉSEK: emberkereskedelem és kényszermunka találkozása más büntetendő cselekményekkel	23
IV.1. Kerítés	24
IV.2. Gyermekprostitúció kihasználása	24
IV.3. Emberi test tiltott felhasználása	26
IV.4. Személyi szabadság megsértése.....	26
V. AZ ELKÖVETŐK VAGYONELKOBZÁS ALÁ ESŐ VAGYONA	27
VI. AZ EMBERKERESKEDELEM ÉS KÉNYSZERMUNKA ÁLDOZATAI	28
VI.1. Az áldozattá váláshoz vezető út.....	28
VI.2. Áldozatazonosítás folyamata	30
VI.3. A sértettek személyében rejlő bizonyítást hátráltató tényezők	31
VI.4. Az áldozatok által elkövetett jogellenes cselekmények	33
VII. ZÁRÓ GONDOLATOK	35

I. BEVEZETÉS: az emberkereskedelem jelensége és az ellene való küzdelem

Az emberekkel való kereskedelem jelensége hosszú ideje komoly kihívás elé állítja a nemzeteket. Felismerve azon körülményt, hogy az emberkereskedelem a nemzeti kereteket is túllépő, minden országra kiterjedő fenyegetés, számos nemzetközi jogi dokumentum tárgykörébe vonta, meghatározva annak fogalmi elemeit, az ellen való küzdelem és az áldozattá vált személyek védelmének és segítésének lehetséges eszközeit. A nemzetközi elvárásoknak megfelelően a nemzeti jogalkotás is eleget tett az e körbe tartozó cselekmények szankcionálásának, továbbá lépéseket tettek az emberkereskedelem megelőzése, az elkövetők felelőségre vonása és a cselekmények áldozatainak azonosítása és támogatása érdekében.

Az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma évente átfogó jelentést készít az emberkereskedelem jelenségéről az egész világra kiterjedően, hivatkozással arra, hogy e körbe vonható kriminális cselekmények fokozott figyelmet érdemelnek mind globális, mind nemzeti szinten. A jelentés alapvetően az államok kormányai által megtett erőfeszítések, különösen az áldozatokat érintő intézkedések megléte és minősége alapján három szintbe illesztve rangsorolja az országokat. A rangsorban az első szinten helyezkednek el azok az országok, akik teljes mértékben megfelelnek a minimumszabályoknak, a második szinten pedig azok, akik nem teljesítik maradéktalanul az elvárásokat, azonban azok érdekében jelentős erőfeszítéseket tesznek, míg a harmadik szint azon csoportot jelenti, akik nem teljesítik a minimális elvárásokat, és azok megvalósulása érdekében sem tesznek jelentős erőfeszítéseket.¹ A három szintet kiegészíti egy speciális szint is, ahová olyan országok kerülnek, amely területeken a vizsgálat lefolytatását valamely különleges körülmény akadályozza, mint például polgárháború vagy humanitárius válságok.² Utóbbi csoportba a 2021. évi jelentés szerint Líbia, Szomália és Jemen tartozik³. Magyarország a 2020. évi jelentés óta a második szintre került besorolásra⁴.

¹ Első szintre került például Franciaország és Svédország. Hazánkon kívül a második szinten 2022. évben említendő többek között Németország és Dánia, amely államok 2025. évben már az első szintre kerültek. A harmadik szintre sorolták például Iránt és Oroszországot. United States Department of State: Trafficking in Persons Report, 2021. 67. /In: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/09/TIPR-GPA-upload-07222021.pdf>, 2025 Trafficking in Persons Report - United States Department of State\

² United States Department of State: Trafficking in Persons Report (TIP), 2021. 52-54. /In: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/09/TIPR-GPA-upload-07222021.pdf>

³ United States Department of State: Trafficking in Persons Report (TIP), 2021. 67. /In: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/09/TIPR-GPA-upload-07222021.pdf>.

⁴ United States Department of State: Trafficking in Persons Report (TIP), 2020. 55. /In: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf>.

Az emberkereskedelem magyar jogban megjelenő törvényi tényállása több alkalommal is módosult a joganyagba való 1998. évben történő beemelése óta⁵. A 2013. július 1. napján hatályba lépett Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) emberi szabadság elleni bűncselekményekről szóló XVIII. fejezetében kerültek szabályozásra az emberkereskedelem körébe tartozó cselekmények, a korábbi Btk. törvényi tényállásához képest jelentős minőségi változásokkal, beillesztve a kizsákmányolási célzatú eladást, megvásárlást, elcserélést, átadást, átvételt, toborzást, szállítást, elszállásolást, elrejtést vagy másnak való megszerzést. A Btk. hatálybalépése óta az emberkereskedelem tényállása nem maradt érintetlenül, legutóbbi jelentős módosítása a 2020. évi V. törvénnyel következett be, amely az emberkereskedelem törvényi tényállásába vonta – figyelemmel a két bűncselekmény szoros összefüggésére - a korábban önálló tényállásként létező kényszermunkát, ezen túl szigorította az alkalmazandó szankciók mértékét, büntetni rendelte az emberkereskedelem áldozatai által nyújtott szolgáltatások igénybe vevőit is, illetőleg a tényállás alapeseteiben is minőségi változást hozott.

Az emberkereskedelem mint jelenség vizsgálatának fontosságát elsősorban az adja, hogy e bűncselekményi kör kiemelkedően sérti az alapvető jogokat, e körben is az emberi méltóságból levezethető önrendelkezési jogot, s mind egyéni, mind társadalmi szinten súlyos károkat okoz. Míg az emberkereskedelem útján az elkövetők jellemzően jelentős anyagi és más jellegű előnyhöz jutnak, az államoknak nagy összegű kiadásokat okoznak, amelyek egy része a felderítéssel és nyomozással, az érintett szervek költségeivel függ össze, más része pedig az áldozatok segítésére elkülönített pénzalapokhoz kötődik, továbbá a célzott képzések és kampányok szervezése is kiadásokkal jár.

Az emberkereskedelem jogi szabályozásának áttekintése során, dolgozatomban megkísérlem bemutatni a nemzetközi dokumentumokban kirajzolódó elvárásokat, majd kitérek a hatályos magyar szabályozásra, érintve a büntető anyagi jogi szabályokon túl a bűncselekmény áldozataira fókuszáló rendelkezéseket is. A hatályos magyar szabályozás elemzésén keresztül olyan kérdésekre keresem a választ, hogy a 2020. évi V. törvény által bevezetett módosítás milyen változásokat eredményezhet a jogalkalmazói gyakorlatban, és az mennyire felel meg az állam által vállalt kötelezettségeknek.

⁵ Az emberkereskedelem törvényi tényállása a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 43. § révén került beiktatásra a 2013. június 30. napjáig hatályban lévő Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 175/B. §-ába.

II. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: az emberkereskedelem megjelenése a nemzetközi dokumentumokban

Az emberkereskedelmi tárgyú, illetőleg azt érintő nemzetközi joganyag között egyes források meghatározzák az emberkereskedelem fogalmi elemeit, rögzítve azokat a minimális elemeket, amelyek együttese megalapozza a cselekmény emberkereskedelemmé minősítését, más dokumentumok megkísérlik szabályozni az áldozatok azonosításához szükséges intézkedéseket és eszközöket, továbbá elfogadásra kerültek olyan dokumentumok is, amelyek a jelenség elleni fellépésre és a bűncselekmények megelőzésére fókuszálnak.

II.1. Alapvető emberi jogokat deklaráló dokumentumok

Számos nemzetközi jogforrás tartalmazza az emberi lényekkel való kereskedés, az emberek kizsákmányolásának tilalmazását. E körben a Magyarországra is irányadó legfontosabb okmányok kerülnek megemlítésre az alábbiakban.

Az emberi jogokkal foglalkozó nemzetközi dokumentumok között már a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya is kinyilvánította a rabszolgaság, a rabszolga kereskedelem valamennyi formájának tilalmát, illetőleg a kényszermunka tiltását.⁶

Az Európa Tanács elsődleges céljai között tűzte ki az emberi jogok védelmét. Az emberi jogok széleskörű érvényesülésére irányuló törekvések eredményeként a nemzetközi szervezet keretén belül került elfogadásra az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről Szóló Egyezmény, amelyet Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel hirdetett ki.⁷ Az Egyezmény 4. Cikke deklarálja a rabszolgaság és kényszermunka tilalmát, kimondva, hogy senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani, valamint kényszer- vagy kötelező munkára igénybe venni.

A gyermekekkel mint a társadalom különleges védelemben részesítendő csoportjával foglalkozó Gyermekjogi Egyezmény⁸ 35. Cikke az egyezményben részes államok kötelezettségét teremti meg arra vonatkozóan, hogy intézkedéseket hozzanak annak érdekében,

⁶ Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése által elfogadott Egyezségokmányt hazánkban a 1976. évi 8. törvényerejű rendelet hirdette ki.

⁷ Az Egyezmény 1950. november 4. napján került elfogadásra Rómában.

⁸ A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményt a 1991. évi LXIV. törvény emelte be a magyar joganyagba.

hogy megakadályozzák a gyermekek bármilyen formában történő elrablását, eladását vagy a velük való kereskedelmet.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája az alapvető jogok általános és átfogó katalógusaként az 5. Cikkében rögzíti a rabszolgaság és a kényszermunka tilalmát, kinyilatkoztatva, hogy senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani, kényszermunkára vagy kötelező munkára igénybe venni. Tilos emberi lényekkel kereskedni.

II.2. Palermói Jegyzőkönyv

Az Egyesült Nemzetek nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezményéhez csatolt, az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Palermói Jegyzőkönyv⁹ szerint emberkereskedelemnek minősül a személyek toborzása, szállítása, eladása, elrejtése, vagy átvétele, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, erőszakos elrablás, csalás, megtévesztés, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés útján, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával, vagy elfogadásával annak érdekében, hogy a kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik. A kihasználásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását.¹⁰

A Jegyzőkönyv az emberkereskedelem fogalmi meghatározásán túl a bűncselekmény szankcionálására irányuló kötelezettséggel, a megelőzéssel, az áldozatokkal, valamint a részes államok közötti együttműködéssel is foglalkozik.

⁹ A Jegyzőkönyvet hazánkban a 2006. évi CII. törvény hirdette ki.

¹⁰ Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyvének 3. cikk a) pontja.

II.3. Európai Unió jogalkotási aktusai

Az egyik legalapvetőbb emberkereskedelemre vonatkozó uniós jogi dokumentum az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2011. április 5-i 2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv¹¹, amely irányelvnek való megfelelést szolgálja a Btk. emberkereskedelem és kényszermunka tényállását tartalmazó 192. §-a. Az Irányelv a kizsákmányolás valamennyi formájára kiterjedő, a gyermekek mint fokozottan veszélyeztetett személyi kör legfőbb érdekeit is figyelembe vevő szabályrendszert kíván megalkotni, annak érdekében is, hogy megadja a megelőzés, szankcionálás és fellépés alapvető kereteit. Az Irányelv alapelvi szinten kimondja, hogy a gyermekek által tanúsított beleegyezést semmilyen esetben nem lehet érvényes beleegyezésnek tekinteni, így az emberkereskedelem többi feltételének fennállása mellett a cselekmény büntetendőnek minősül. Az Irányelv érinti az emberkereskedelemből származó vagyon elkobzásának szükségességét is, az áldozatsegítést és a büntetőeljárásokat is, e körben például a 18. évet be nem töltött sértettek kihallgatása során érvényesítendő alapvető garanciális intézkedéseket.

Az emberkereskedelemmel átfogóan foglalkozó 2011/36/EU Irányelv mellett megemlítendő még az Európai Parlament és a Tanács büncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2012/29/EU Irányelve, amely az emberkereskedelem áldozatává vált személyek támogatásán és tájékoztatásán túlmenően kiterjed az áldozatok büntetőeljárásba való eredményes bekapcsolódására, tekintettel arra is, hogy az emberkereskedelemmel kapcsolatos deliktumok során a legtöbb esetben meghatározó szerepet töltenek be a sértetti vallomások.

¹¹ Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés 288. cikke alapján az irányelv az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja.

III. AZ EMBERKERESKEDELEM MAGYAR JOGI SZABÁLYOZÁSA

Magyarország Alaptörvénye, hasonlóan a nemzetközi alapjogi tárgyú kódexekhez, III. Cikkének (1) bekezdésében alapelvi szinten kimondja, hogy senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.

Az alaptörvényi tilalmat a Btk. 192. §-a tölti ki tartalommal, meghatározva azokat az elkövetési magatartásokat, amelyek emberkereskedelemnek és kényszermunkának minősülnek és amelyeket a törvény büntetni rendel.

III.1. Az emberkereskedelem első alapesete: klasszikus értelemben vett emberkereskedelem

A hatályos Büntető Törvénykönyv, azonosan a korábbi szabályozással, büntetni rendeli más személy eladását, megvásárlását, elcserélését, ellenszolgáltatásként átadását vagy átvételét, illetőleg ezen cselekmények érdekében történő szállítást, elszállásolást, elrejtést vagy másnak való megszerzést.¹²

A Polgári Törvénykönyv alapján tulajdonjog tárgya birtokba vehető testi tárgy lehet, kiterjesztve a dolog fogalmát a pénzre és az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre, kiegészítve azzal, hogy a törvény a dologra vonatkozó szabályokat az állatokra a természetüknek megfelelő eltéréseket megállapító törvényi rendelkezések figyelembevételével rendeli alkalmazni.¹³ E fogalmi körbe nem vonhatóak be a természetes személyek, ezért tulajdonjogot, illetőleg annak részjogosítványait érvényesen nem lehet emberek felett gyakorolni. A semmis szerződés jogkövetkezményein túl a fentiek szerint büntetőjogi vetülete is van az adásvételi jellegű cselekményeknek, amennyiben azok alanya természetes személy.

¹² Btk. 192. § (1) bekezdése.

¹³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 5:14. §-a.

A bűncselekmény első alapeseteként szereplő fordulat megállapításához nem szükséges a sértett beleegyezésének hiánya, az élő természetes személyek feletti adásvételi aktusok Büntető Törvénykönyvbe ütköznek a sértett beleegyezésének esetében is, így a terheltek sértetti hozzájárulás meglétére vonatkozó védekezése nem lehet eredményes e körben.¹⁴

Az emberkereskedelem gyakran együtt jár a prostitúcióval. A bíróság elé került ügyek jelentős részében a sértett megvásárlásának távlati célja a sértett prostitúciós tevékenységének kihasználása volt. Gyakran emiatt is a cselekmény valamely súlyosabb büntetési tételhez tartozó eset szerint minősült. A Kúria Bfv.I.81/2017/5. számú döntésében így nem találta megalapozottnak a terhelt védőjének anyagi jogszabálysértésre történő hivatkozását, és kimondta, hogy az enyhe és közepes fok határán álló gyengeelméjűségben szenvedő sértettet megvásárló terhelt azzal, hogy a sértett iratainak elvétele és mozgásának folyamatos figyelemmel tartása mellett őt egy külföldi bárban szexuális cselekményekre kényszerítette folyamatos fenyegetéssel, nem az emberkereskedelem első alapesetét valósítja meg, hanem a súlyosabban büntetendő személyi szabadságától megfosztott sértett sérelmével és fenyegetéssel elkövetettnek minősülő fordulatokat. A döntés óta az emberkereskedelem törvényi tényállása jelentősen módosult, az alapesetek és a minősített esetek is változáson mentek át, azonban a jelenlegi szabályozás alapján sem minősülne a fenti tényállás az első alapeset szerint, figyelemmel a sértett élethelyzetére és a fenyegetés tanúsítására.

Ellenszolgáltatásként átadás és átvétel fordulat került megállapításra azon esetben, ahol a kiskorú gyermek szülei átengedték a gyermeküket I. rendű vádlottnak, aki a sértettel fajtalanzkodott. Az ügyben vádlottként szereplő szülők ezért cserébe az átvevő személytől különböző anyagi előnyökhöz jutottak, e körben például az átengedésre figyelemmel ajándékként nyújtott ingóságok és kölcsön formájában.¹⁵

¹⁴ Dr. Czine Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája. Doktori értekezés. Pécs, 2011. 188. o.

¹⁵ Dr. Czine Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája. Doktori értekezés. Pécs, 2011. 209. o.

III.2. A második alapeset: a kizsákmányolási célzatot felváltó elkövetési magatartások

A Btk. 192. § (2) bekezdése a 2020. évi V. törvénnyel átvezetett módosításokig a kizsákmányolás céljából megvalósított kereskedelmi jellegű aktusokat és az azokhoz kapcsolódó sui generis bűnsegédi jelleget öltő magatartásokat rendelte szigorúbban büntetni, azzal, hogy a kizsákmányolás fogalmán kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvést értette. A 2020. évi V. törvény egyik jelentős koncepcionális újítása e törvényi rendelkezést változtatta meg, elhagyva a kizsákmányolási célzatot, hivatkozással arra, hogy a kizsákmányolás fogalma nem jelenítette meg maradéktalanul a sértett valódi kiszolgáltatott helyzetét.¹⁶

A hatályos szabályok szerinti új törvényi tényállás az emberkereskedelem és kényszermunka súlyosabban büntetendő fordulatoként határozza meg más személy rendszeres előny szerzése céljából munkavégzésre, munka jellegű tevékenység végzésére, egyéb szolgáltatásra, vagy jogellenes cselekmény folytatására megtevesztéssel, a sértett nevelésével, felügyeletével, gondozásával, gyógykezelésével kapcsolatos, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve, vagy a sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználva való rábírást, vagy a fenti tevékenységekre erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerítést.¹⁷

III.2.1. A cselekmény célzata: a rendszeres előny szerzése

A második alapeset alá tartozó cselekmények célzatos bűncselekmények. Megállapításukhoz szükséges, hogy az elkövető cselekményét azért fejtse ki, hogy ezáltal rendszeres előnyhöz jusson. Az előny jelen esetben tágan értelmezendő. Előny lehet tipikusan anyagi haszon, amit az emberkereskedő a sértett prostitúciós tevékenységének ellenértékeként kap, akár pénzbeli, akár ingóságok formájában, de megjelenhet olyan nyereséggént is, ami a sértett elkövető számára végzett munkájából származik, például a házi szolgaság jelensége esetében.¹⁸

¹⁶ 2020. évi V. törvényhez fűzött Indokolás /In: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-5-K0-00>.\

¹⁷ Btk. 192. § (2) bekezdése.

¹⁸ Deres Petronella: Az emberkereskedelem és a kényszermunka bűncselekményének egyes büntetőjogi kérdései I. Ügyészségi Szemle, 2020/1., 41. o.

Többlet tényállási elem a célzatot tekintve a rendszeresség, ami kirekeszti a bűncselekmény megvalósulásának e köréből az olyan eseteket, ahol az előnyre törekvés csupán alkalmi jellegűnek tekinthető.¹⁹

Kiemelendő az is, hogy a rendszeres előnynek nem kell realizálnia, azaz a rendszeres előny nem a cselekmény megkívánt eredményét jelenti, hanem az elkövető által elérni kívánt célt fejezi ki.²⁰

III.2.2. A sértett elkövető által megkívánt tevékenysége

Az emberkereskedelem és kényszermunka elkövetője a második alapesetben célzatként megjelenő rendszeres előnyt a tényállásban meghatározott rábírással vagy kényszerítéssel a sértett munkavégzése vagy ilyen jellegű tevékenysége, egyéb szolgáltatása vagy jogellenes cselekménye útján is törekedhet elérni. A korábban önálló törvényi tényállásban szereplő kényszermunka emberkereskedelembé történő beolvadása ezen alapesetben jelenik meg a hatályos szabályozásban.

A sértett tevékenysége leggyakrabban prostitúciós tevékenységben mint munka jellegű tevékenységben nyilvánul meg, amely hosszú időre visszamenőleg az emberkereskedelem és kényszermunka legelterjedtebb formájaként azonosítható.²¹ A szexuális jellegű kizsákmányolás mellett emelkedő számban jut a hatóságok látóterébe a munkaerő piacot érintő kizsákmányolás is, elsősorban a mezőgazdaság, építőipar és vendéglátás szektorát érintve.²² Utóbbi körben a különböző ágazatokban végzett munka ellenértéke tekintetében előfordultak olyan esetek is, ahol a sértett minimális díjazásban részesült, de olyan ügyekben is eljárás indult, ahol a sértett díjazás nélkül végezte a számára meghatározott munkát. Példaként említhető a pakisztáni szakácsok esete, ahol az étterem tulajdonosa hosszú napi munkaidő mellett csupán

¹⁹ Somogyi Gábor: Betekintés a Kúria joggyakorlat-elemző munkacsoportjának munkájába. Belügyi Szemle, 2022/2. 357. o.

²⁰ 2020. évi V. törvényhez fűzött Indokolás /In: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-5-K0-00>.\

²¹ A Bizottság Jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti harmadik jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2020). 2.1. pont. /In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0661&from=EN>.\.

²² A Bizottság Jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti harmadik jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2020). 2.2. pont. /In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0661&from=EN>.\.

minimális bérezésben részesítette alkalmazottjait.²³ Egy másik ismertté vált esetben a jól fizető állás ígéretére Hollandiába utazó férfi kényszerült alacsony bérért egy autómosással foglalkozó cég számára munkát végezni egész napos munkaidőben.²⁴

A rábírás vagy kényszerítés jogellenes cselekmény folytatására elsősorban lopási cselekmények elkövetésére irányult, amelyek között szerepelt a zsebtolvajlás és bolti lopás, valamint betöréses lopás is. Emellett kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények is szóba jönnek.²⁵

Előfordult olyan eset is, ahol a sértetteknek koldulniuk²⁶ kellett, amely tevékenységükből származó bevételt jellemzően az elkövetők teljes egészében felélték. Kényszerkolduttatás gyanúja miatt indult eljárás egy nemzetközi vonatkozású esetben, ahol a magyar és román állampolgárságú elkövetők Németországban végzendő munka ígéretével szerveztek be kiszolgáltató helyzetű, többségüket tekintve hajléktalan személyeket. A sikeres toborzást követően a sértetteket Németországba utaztatták, ahol szembesülniük kellett azzal, hogy legális munka helyett koldulniuk kell, és az így megszerzett pénzt teljes egészében az elkövetőknek kell átadniuk.²⁷

III.2.3. Elkövetési magatartások megvalósulási formái

A Btk. 192. §-ának második bekezdésének első pontjában szereplő rábírás mint eszközcselekmény e bűncselekmény esetében minőségileg eltér a Btk. általános részében meghatározott felbujtástól. Míg a felbujtói minőséghez a büntető törvénykönyvbe ütköző cselekmény, illetőleg szabálysértés elkövetésére történő rábírás szükséges, addig az emberkereskedelem körében a rábírás nem csak büntetendő cselekmények tanúsítására vonatkozhat, annál szélesebb kört ölel fel. Irányulhat bűncselekmények elkövetésére is, amely

²³ /In: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/budapesti-ettermeben-fogtakenyyszermunkara>.\

²⁴ Balogh Krisztina. & Windt Szandra: A munkáltatással összefüggésben elkövetett emberkereskedelem jellemzői elméleti és gyakorlati szempontból. Belügyi Szemle, 2022/2. 267. o.

²⁵ A Bizottság Jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti harmadik jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2020). 2.3. pont. /In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0661&from=EN>.\

²⁶ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 185. § (1) bekezdése szerint a koldulás szabálysértését követi el, aki gyermekkorú személy társaságában koldul. A Szabs. tv. 185. § (2) bekezdése alapján pedig aki közterületen vagy nyilvános helyen, olyan módon koldul, hogy a járókelőket, illetve a nyilvános helyen jelenlévőket pénz átadása céljából leszólítja, továbbá az is, aki házról házra, illetve lakásról lakásra járva kéreget, szabálysértést követ el.

²⁷ /In: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/kenyszerkolduttatas-aganu>.\

körben például megjelenhet a lopásra való rábírás, azonban megvalósulhat jogszerű cselekmények, mint például ház körüli munkák végeztetésével is. Megállapíthatóságához egyfelől az szükséges, hogy az elkövető cselekvése szándékkiváltó hatású legyen a passzív alanynál, az a rábírás hatására végezze az adott tevékenységet.²⁸ Másfelől a törvény meghatározza, hogy mely elkövetési módokkal megvalósuló rábírás tekinthető tényállásszerűnek, a megtévesztésre, a sértettel kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási viszonyral visszaélve, illetőleg a sértett kiszolgáltatott helyzetének kihasználására utalva.

Megtévesztéssel valósul meg a rábírás olyan esetben, amikor az elkövető – jellemzően internetes felületen – munkalehetőségre vonatkozó hirdetést tesz közzé, amelyben könnyen hozzáférhető, így például végzettséget sem igénylő, de jól jövedelmező és vonzó körülmények között végzendő állást ígér, azonban a valóságban a felhívástól eltérő tevékenységre kívánja igénybe venni a jelentkezők munkaerejét, gyakran valamely szexuális tevékenységre vagy rendkívül rossz körülmények között végzendő munkára, valós fizetési szándék nélkül, vagy minimális keresmény juttatásával. Gyakran külföldi, jól fizető munkalehetőséggel veszik rá a sértetteket a jelentkezésre. Egy ismertté vált esetben a magyar állampolgárságú sértett Hollandiában kényszerült munkát végezni egy autómosás szolgáltatást nyújtó cégnél, csupán napi 35 euró fizetség ellenében reggeltől estig tartó munkaidőben, a korábbi kedvező álláshirdetés ellenére.²⁹ Egy másik ügyben takarítási munkák végzését hirdető állással valójában prostitúciós tevékenységet kívántak az elkövetők folytatatni a sértettekkel.³⁰

További elkövetési mód, amelyhez a rábírás kapcsolódhat, valamely hatalmi vagy befolyási viszonyhoz köthető. A sértett feletti befolyásolásra lehetőséget teremtő kapcsolat alapulhat a sértett nevelésén, felügyeletén, gondozásán, vagy akár a gyógykezelésén is, e kör nem taxatív, bármilyen egyéb hatalmi vagy befolyási viszony ide tartozhat. E viszonyok azonban akkor bírnak csak jelentőséggel, ha ezekkel visszaélve történik a szándékkiváltó magatartás. Ilyen hatalmi és befolyási viszony állhat fenn például szülő gyermek kapcsolatában, vagy gyermekotthonok nevelői és az intézetben nevelkedő sértettek között.

Elkülönülő elkövetési módként jelenik meg a sértett kiszolgáltatott helyzetének kihasználásával megvalósuló rábírás. Annak megállapítása, hogy a sértett kiszolgáltatott helyzete fennállt-e, mindig egyedi mérlegelést igényel. Kiszolgáltatott helyzet az elfogadható választási lehetőség

²⁸ Huszár Julianna: Emberkereskedelem újragondolva – a 2020. július 1-jén hatályba lépett rendelkezések hatékonysága ügyészi szemmel. Belügyi Szemle, 2022/2. 310-311. o.

²⁹ Balogh Krisztina & Windt Szandra: A munkáltatással összefüggésben elkövetett emberkereskedelem jellemzői elméleti és gyakorlati szempontból. Belügyi Szemle, 2022/2, 267 o.

³⁰ Windt Szandra: Az emberkereskedelem jelensége a Btk. 192. § alapján, /In: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=3072>.

hiányában ragadható meg, amely alapján a sértett az elkövető által megkívánt magatartást kénytelen tanúsítani. A kiszolgáltatott helyzetet számos körülmény, illetőleg körülmények együttese is megteremtheti, amelyek előállhatnak az elkövető cselekménye által, de tőle függetlenül is kialakulhatnak.³¹ Vitathatatlan, hogy az emberkereskedelem áldozatává válása szempontjából az egyik legjellemzőbb veszélyeztető körülmény a szegénység és az ahhoz szorosan kapcsolódó munkanélküliség. Ezt támasztja alá, hogy Magyarországot tekintve az ismertté vált bűncselekmények jelentős része a szegényebb régiókhoz köthető, e körben a statisztikai adatokat elemezve látható, hogy hosszabb idő óta vezető térség Borsod-Abaúj-Zemplén Megye területe.³² A 2020. évben kitört világjárvány a munkaerőpiacra jelentős csapást mért, sokan elvesztették munkájukat, illetőleg az elérhető munkalehetőségek száma is csökkent. Ez kedvezően hatott az emberkereskedők számára. Az anyagi körülmények mellett másik fokozott veszélyeztető helyzetnek tekinthető a biztos családi háttér hiánya. Elsősorban a szexuális kizsákmányolásoknál figyelhető meg, hogy az áldozatok nagy számban az intézetben nevelkedő gyermekek köréből kerültek ki. Előfordult olyan eset, ahol az elkövetők célzottan e személyi körből igyekeztek toborozni áldozatokat, oly módon, hogy a gyermekek nevelését ellátó intézet környezetében törekedtek ismeretséget kialakítani az intézeti fiatalokkal, majd bevinni őket a prostitúciós tevékenységekbe.³³ Ez az áldozati csoport védtelenebb ezen cselekményekkel szemben, kevésbé érzik úgy, hogy megértő segítséghez tudnának fordulni, nem igazán ismerik az áldozatvédelmi lehetőségeket és könnyebben alakul ki náluk kötődés az elkövetők felé, érdekérvényesítési képességük is elégtelenebb. Ezért is került be az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti időszakra vonatkozó nemzeti stratégia megelőzés körébe tartozó célkitűzései közé a kiemelt figyelem fordításának megvalósítása a tizennyolc év alatti áldozatokra, e körben a gyermekotthonokban megvalósítandó prevenciók, figyelemfelhívó és tájékoztató programok szervezésének szükségessége.³⁴ Rizikótényező az iskolázatlanság, valamint az iskolából való kimaradás, ami a megfelelő ismeretek hiánya miatt a sértettek munkaerőpiaci elhelyezkedését nehezíti meg. Emellett az iskola mint jelzőrendszeri szereplő is kiesik az ilyen sértettek esetében. Kiszolgáltatott helyzetben lehet a sértett mentális betegsége vagy testi fogyatékosága miatt is,

³¹ Somogyi Gábor: Betekintés a Kúria joggyakorlat-elemző munkacsoportjának munkájába. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 359. o.

³² Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a kényszermunka jellemzői egy empirikus vizsgálat alapján. In: Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok 57.* OKRI, Budapest, 2020, 196. o.

³³ Dr. Czine Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája. *Doktori értekezés.* Pécs, 2011. 186. o.

³⁴ Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020-2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről szóló 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozat 1. melléklet.

ezen körülmények megnehezítik az áldozat számára annak felismerését, hogy bűncselekmény sértetté vált, illetőleg a védekezés lehetőségét, a helyzetéből való kiszakadást. Kiszolgáltatottságot idéznek elő olyan rendkívüli körülmények is, mint a természeti katasztrófák vagy háborús konfliktusok, továbbá a migrációs hullámok is.

Elkövetés módját tekintve a bűncselekmény megvalósulhat rendszeres előny szerzés céljából történő, munkavégzésre vagy munkajellegű tevékenységre, szolgáltatás nyújtására vagy jogellenes cselekmény folytatására kényszerítéssel. A kényszer irányulhat tevésre, annak elmaradására, illetőleg eltűrésre is.³⁵ A kényszerítés erőszakkal és fenyegetéssel valósulhat meg. E körben a jogalkotó nem specializálta e módokat, így a fenyegetésnek olyan súlyos hátrány kilátásba helyezésének kell megfelelnie, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen³⁶, az erőszaknak pedig akaratot megtörő és akaratot hajlító formája is kimerítheti ezt az alapesetet, amennyiben annak tényállásban szereplő valamennyi feltétele maradéktalanul teljesül.³⁷

Elkövetői oldalon a fenyegetés kifejtése gyakorinak mondható a bűncselekmény valamennyi elkövetési formájánál. Példaként említhető a korábban már említett 2019. évben a hatóságok tudomására jutott eset, amelyben a pakisztáni származású étteremtulajdonos terhelt saját származási országából érkezett sértetteket azzal félemlítette meg, hogy amennyiben nem végeznek munkát az étterem számára, feljelentést tesz ellenük lopási cselekmények elkövetése miatt, és eléri, hogy vissza kényszerüljenek menni hazájukba, ahol a terhelt ezen túl még az ott élő rokonaiknak is ártani fog. A sértettek ezért éhbéért végeztek munkát a vádlott javára szakácsként, szinte a napok teljes időtartamában.³⁸

Erőszakos magatartás tanúsítása a legtöbb emberkereskedelmes esetben felmerült³⁹, a prostitúciós tevékenységhez köthető ügyeknél a sértetti ellenállás leküzdésének tipikus eszközeként jelent meg. Így az erőszak tetten érhető volt például a Miskolci Törvényszék által tárgyalt büntető ügyben, ahol a vádlott a prostitúciós tevékenység folytatására felszólított

³⁵ Az emberkereskedelem törvényi tényállásánál a jogalkotó nem határozza meg a kényszer mibenlétét, azonban a Btk. 195. §-a eligazítást nyújthat a jogalkalmazás számára.

³⁶ Btk. 459. § (1) bekezdés 7. pont.

³⁷ Somogyi Gábor: Betekintés a Kúria joggyakorlat-elemző munkacsoportjának munkájába. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 359. o.

³⁸ Balogh Krisztina & Windt Szandra: A munkáltatással összefüggésben elkövetett emberkereskedelem jellemzői elméleti és gyakorlati szempontból. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 268. o.

³⁹ Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a kényszmunka jellemzői egy empirikus vizsgálat alapján. In: Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 57. OKRI, Budapest, 2020. 204. o.

kiskorú sértett tiltakozását követően a sértett haját tépni kezdte, majd többször megütötte, annak érdekében, hogy a sértettet engedelmességre bírja.⁴⁰

A második alapesetbe kapcsolódhatnak olyan elkövetői cselekmények is, amelyek a bűncselekmény első alapeseténél ismertetett magatartásokként valósulnak meg, de már a második alapesetben szereplő célzatos és rábírással vagy kényszerítéssel megvalósuló alakzat érdekében kerülnek kifejtésre. Ide tartozó cselekmények a toborzás, átadás és átvétel, az eladás, megvásárlás, elcserelés, ellenszolgáltatásként átadás és átvétel, a másnak megszerzés, továbbá a szállítás, elszállásolás, elrejtés. A bűncselekmény ezen fordulatai a fentebb ismertetett, Btk. 192. § (2) bekezdésével azonosan, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendőek.⁴¹ Ezen cselekményi kör olyan magatartásokat tartalmaz, amelyek elősegítik a rendszeres előny szerzésére irányuló, célzatos második alapesetet. Megállapíthatóságának feltétele, hogy e fordulat elkövetője a Btk. 192. § (2) bekezdésében szereplő alapeset érdekében tanúsítja a felsorolt cselekmények egyikét.

A bűncselekmény kényszermunkáltatásban megnyilvánuló formája gyakran együtt jár például a sértettek szállásának meghatározásával és biztosításával. Erre példaként említhető azon eljárás, amelyben megalapozott gyanú miatt indított a rendőrség nyomozást egy pár ellen, akik a tulajdonukban álló állatállomány ellátására és gondozására irányuló kényszermunka végzése céljából több áldozatot az állattelepen álló lepusztult, fűtés és bevezetett víz nélküli épületben szállásoltak el.⁴² Másfelől a prostitúciós tevékenységhez köthető alakzathoz is kapcsolódhatnak a Btk. 192. § (3) bekezdésében szereplő cselekvések, például amikor az elkövető a sértettet eladja azért, hogy a sértett által – kényszer hatására - végzett prostitúciós tevékenységből más rendszeres előnyre tegyen szert.

Külön említést érdemel a toborzás, ami olyan előkészületi jelleget mutató elkövetési magatartás a hatályos szabályozásban, amely bűncselekmény törvényi tényállásának második alapesetéhez kapcsolódhat. A toborzás olyan szándékos, tevőleges magatartás, amely felhívást foglal magába, és arra irányul, hogy annak címzettje önként csatlakozzon, majd folytassa a kívánt tevékenységet, vagy tanúsítsa a megjelölt magatartást.⁴³ A bűncselekmény kényszermunkáltatással megvalósuló fajtájának gyakorta megjelenő előzménye, hogy az

⁴⁰ Miskolci Törvényszék 12.B.15/2019/429-II. számú ítélete.

⁴¹ Btk. 192. § (3) bekezdése.

⁴²<https://www.police.hu/index.php/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/emberkereskedelem-a-megalapozott-gyanu-egy-enyingi#1>.

⁴³ Huszár Julianna: Emberkereskedelem újragondolva – a 2020. július 1-jén hatályba lépett rendelkezések hatékonysága ügyészi szemmel. Belügyi Szemle, 2022/2. 315. o.

elkövetők jól fizető munkalehetőség és ellátás ígéretével olyan frekventált helyeken, mint például pályaudvarok vagy hajléktalanszállók közelében végeznek toborzást, ahol nagyobb számban tartózkodnak potenciálisan beszervezhető személyek. A toborzás elkövetési mód jól tetten érhető volt a BH2020.30. számú döntésben⁴⁴, amelynek alapjául szolgáló történeti tényállás szerint az elkövetők rendszeresen hívták fel és szervezték be koldultatás végzésébe a hajléktalan, több esetben testi fogyatékossgal élő személyeket. Több felhívott személy később kiszolgáltatott helyzetükben önként költöztek a vádlottakhoz, és kezdték meg a tőlük megkívánt tevékenységet, félve az esetleges bántalmazástól, vagy attól, hogy támogatás nélkül maradnak.

Megfigyelhető tendenciaként a toborzás módszerében is következtek be változások. Az elkövetők egyre gyakrabban használták ki az online tér előnyeit, vonzó ajánlatokkal igyekezve megtalálni a beszervezhető személyeket.⁴⁵ Emellett a hagyományos módszerek is megmaradtak, így ismeretségi körbe tartozó személyek közvetlen megkeresése útján és rosszabb körülmények között élők által látogatott helyeken való toborzásra is volt példa.

III.3. Az áldozatok szolgáltatásának igénybe vevői oldala

Az emberkereskedelem áldozatai által folytatott tevékenységekből, az általuk végzett munkából, vagy a cselekmény klasszikus megjelenési formája esetén magukból az áldozatokból az elkövetők valamilyen előnyhöz, illetőleg haszonhoz jutnak vagy igyekeznek jutni.

A cselekmény láncolatában nem elhanyagolható a felhasználókat jelentő végpont, ugyanis ők jelentik a bűncselekmény előfordulási formáinál a keresletet, így az ösztönző erőt is. Ez maradéktalanul teljesül a prostitúciós tevékenységekhez kapcsolódó esetekben. Ezen cselekményeknél az áldozat tevékenysége útján az elkövető haszonra tesz szert és rendszerint ez az áldozat munkáját igénybe vevő személyektől származik.

A Btk. 2022. július 1. napjától hatályos módosulásának egyik jelentős újításának tekinthető, hogy a változást követően már az igénybe vevői kör is büntetőjogi eszközökkel szankcionálhatóvá vált. Ezen új alapeset beemelése megfelel a nemzetközi elvárásoknak is, a

⁴⁴ A határozat a korábban hatályos törvényi rendelkezések alapján az emberkereskedelem és kényszermunka elhatárolásának tárgyában született, azonban a tényállásban szereplő elkövetési magatartás a toborzásnak minősülés tekintetében ma is irányadó lehet.

⁴⁵ Dános Valér – Szabó Csaba: „Nemzetközi összefogással az emberkereskedelem ellen.” Interjú Dr. Hegyaljai Mátyással, az emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátorral, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárával. Belügyi Szemle, 2022/2. 390. o.

2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv preambuluma is arra ösztönzi a tagállamokat, hogy mérlegeljék a felhasználók e körbe vonható szándékos magatartásának büntetendővé tételét.

A Btk. hatályos rendelkezése szerint ennek megfelelően azon személyek, akik a második alapesetként ismertetett cselekmények sértettje által végzett munkát vagy munka jellegű tevékenységet, más szolgáltatást vagy jogellenes cselekményt igénybe vesznek vagy felhasználnak, elkövetik az emberkereskedelem és kényszermunka bűncselekményét és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. Ezen alapesethez a jogalkotó minősített esetként kapcsolja, ha az igénybevétel vagy felhasználás szexuális cselekmény igénybevételével vagy emberi test tiltott felhasználása érdekében történik.⁴⁶

Az új alapeset magyar jogba való bekerülését megelőzően születtek olyan vélemények is, amelyek vitatták e cselekménykör kriminalizálásának előnyét, tartva attól, hogy az az eljárások elhúzódásához vezet majd és bizonyítási nehézségeket okozhat, illetőleg nem feltétlen fog visszatartó erővel bírni.⁴⁷ Azonban nem vitatható azon személyek káros közrehatása az emberkereskedelem fennmaradásában és elterjedésében, akik tudva arról, hogy ilyen bűncselekmények sértettjével állnak szemben, mégis igénybe veszik a nyújtott szolgáltatást. Így álláspontom szerint ez a módosulás szükséges és a megelőzés szempontjából is hasznosnak tekinthető. A bizonyíthatósági aggályokkal kapcsolatban pedig elmondható, hogy ez nem zárhatja ki az emberkereskedelem valamennyi ösztönző tényezőjével szembeni fellépést, annak ellenére sem, hogy e bűncselekmények esetén általánosságban kihívásként jelenik meg a megbízható bizonyítékok felkutatása és összegyűjtése. Megoldást jelenthet, hogy e körben is rendelkezésre állnak majd azok a bizonyítás érdekében igénybe vehető eszközök és módszerek, amelyek a többi alap- és minősített esetnél is, így a tanúvallomásokon túl akár a leplezett eszközök alkalmazására is sor kerülhet. Így nem kizárólagosan a kliensek felkutatásánál, hanem általános jelleggel is elősegítheti az elkövetők személyének és tevékenységének feltárását az emberkereskedelemnek fokozottan kitett helyek és területek akár emberi akár technikai eszközzel történő megfigyelése.

⁴⁶ Btk. 192. § (8) bekezdés.

⁴⁷ Deres Petronella, Windt Szandra: Az emberkereskedelmi ügyek jellemzői a jogalkalmazók szemszögéből. *Ügyészek Lapja*, 2019. évi 4-5. lapszám. /Elérhetőség: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2633>.\

III.4. A minősített esetek 2020. évi V. törvénnyel megalkotott új rendszere

Az emberkereskedelem törvényi tényállásának újra gondolása során az alapesetek tényállási elemeinek átformálásán és a büntetési tételek szigorításán, illetőleg a fogyasztói oldal kriminalizálásának bevezetésén túl célkitűzésként jelent meg a minősítési rendszer átláthatóbbá tétele.⁴⁸ A reform eredményeként a különböző minősítő körülmények három szintbe kerültek beillesztésre.

A tényállásban szereplő első minősítő körülmény a második alapesethez, illetőleg az ahhoz kapcsolódó kereskedelmi jellegű és bűnsegédi magatartásokhoz kötődik. E minősített eset valósul meg, ha a Btk. 192. § (2) vagy (3) bekezdéseként minősülő bűncselekményt szexuális cselekmény végzése vagy emberi test tiltott felhasználása érdekében követik el.⁴⁹

A minősített esetek következő szintje szintén a Btk. 192. § (2) és (3) bekezdéséhez kapcsolódhat, kiegészülve továbbá az első minősítő körülménnyel történő egyidejű megvalósulás esetével. E körbe tartozik a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, a sértett sanyargatásával⁵⁰, hivatalos személyként⁵¹ e minőséget felhasználva, illetve a több ember sérelmére történő elkövetés.⁵²

A második szinten elhelyezkedő minősített esetekhez hasonlóan, a harmadik szint minősített esetei is a Btk. 192. § (2), (3) vagy (4) bekezdésében foglalt cselekményhez kapcsolódnak. E csoportba került a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére való elkövetés és az életveszély⁵³ vagy különösen súlyos hátrányt okozó⁵⁴ elkövetés.⁵⁵

Végül pedig a 2020. évi V. törvény emberkereskedelem és kényszermunka bűncselekmény elleni hatékonyabb fellépés érdekében jelentős újjátásként bevezette e bűncselekmény áldozatai szolgáltatását igénybe velő személyek büntethetőségét, és ezen alapesethez a szexuális

⁴⁸ 2020. évi V. törvényhez fűzött Indokolás /In: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-5-K0-00>.\

⁴⁹ Btk. 192. § (4) bekezdése.

⁵⁰ Sanyargatásnak minősülhet fizikai és pszichikai jellegű káros behatás. Ez megvalósulhat például a sértettben való halálfélelem keltésével (BH1988. 20.).

⁵¹ E személyi kört a Btk. 459. § (1) bekezdésének 11. pontja határozza meg. Ide sorolható többek között a bíró és az ügyész.

⁵² Btk. 192. § (5) bekezdése.

⁵³ Az életveszély a bírói gyakorlatban a halál reális lehetőségét, de nem szükségszerű bekövetkezését jelenti (3/2013. számú BJE határozat).

⁵⁴ Különösen súlyos hátrány megállapíthatóságához vizsgálni kell a sértett sajátos személyi körülményeit, ideértve a fizikai és pszichikai adottságait is, valamint az elkövetés egyedi vonásait, mint például annak időtartamát.

⁵⁵ Btk. 192. § (6) bekezdése.

cselekmény igénybevételel vagy emberi test tiltott felhasználása céljából történő elkövetést fűzte minősített esetként.

A minősítő körülmények rendszerének megreformálása tárgyában külön említést érdemel a büntetendő cselekmény több személy sérelmével megvalósuló formája. A több ember sérelmére való elkövetés az emberkereskedelem új minősített eseteként jelent meg a 2020. évi reformok eredményeként. A rendbeliség sértettek számához igazodásától való részbeni eltávolodás azonban e minősítő körülmény útján nem feltétlen fogja megjeleníteni az alapjául szolgáló jogalkotói célt. Az emberölés törvényi tényállásába tartozó több ember sérelmére való megvalósulás mint minősített eset megléte hosszú múltra tekint vissza. Az ezáltal megteremtett összefoglalt bűncselekmény megalkotásának alapvető indoka az volt, hogy a halmazatban kiszabható büntetéshez képest a jogalkalmazó számára a minősített esethez kötött büntetési tételkeret alapján súlyosabb büntetés kiszabását tegye lehetővé. Ez a cél az emberölés minősítési rendszerét tekintve teljesül, azonban az emberkereskedelem és kényszermunka vonatkozásában már nem jut maradéktalanul érvényre. Az emberkereskedelem és kényszermunka újraalkotott minősített körülményei három szinten helyezkednek el. Az első szinthez tartozó büntetési tételkeret öt évtől tíz évig terjedő, a második szinthez tartozó cselekmények a Btk. 192. § (2) és (3) bekezdése esetén szintén öt évtől tíz évig terjedő, az első minősített eset és a minősítő körülmények második szintjének egyidejű teljesülése esetén pedig öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetés. A minősített esetek harmadik csoportjának büntetési tételkerete pedig a Btk. 192. § (2) és (3) bekezdése esetén öt évtől tizenöt évi szabadságvesztésre, az első minősített eset szerint is minősülés esetén pedig öt évtől húsz évig vagy életfogytig tartó szabadságvesztésre emelkedik. Látható, hogy a minősített esetek ezen lépcsőzetesen épülő rendszerében szerepelnek olyan tényezők, amelyek megvalósulása esetén az irányadó büntetési tétel magasabb, mint a több ember sérelmére való elkövetéshez tartozó tételkeret.

Az ismert jogesetek tükrében nagy valószínűséggel fel fog merülni az új minősített eset egységes megítélésének szükségessége, figyelemmel arra is, hogy számos esetben volt szó egy elkövetőhöz köthetően több sértetről is, akikkel kapcsolatban felmerültek más minősítő körülmények is. Eligazítást jelenthet azon minősítési technika az emberkereskedelem és kényszermunka összetett minősítési rendszerében, hogy az azonos szinteken elhelyezkedő körülmények egyidejűleg megállapíthatóak, míg több szinthez tartozó minősített esetek fennállásakor a súlyosabb minősítő körülmények kerülnek értékelésre. Így amennyiben a több

ember sérelmére elkövetés esetén irányadó büntetési tételkeretnél súlyosabban büntetendő minősített eset is megvalósul, a rendbeliséget ez már befolyásolni fogja.⁵⁶ A sértettek száma meghatározza a bűncselekmény rendbeliségét, amennyiben például több tizenkét éven aluli sértett is szerepel az ügyben, mivel rájuk még súlyosabb büntetés kiszabását teszi lehetővé a törvény, mint a törvényi egység esetében. Figyelemmel a fentiekre a Kúria emberkereskedelem értelmezésével kapcsolatosan felállított joggyakorlat-elemző csoportja a 2022. évben elkészült összefoglaló véleményében javaslatot tett a jogalkotó felé e minősített eset kivételére az emberkereskedelem és kényszermunka minősítési rendszeréből, figyelemmel arra, hogy nem vonja maga után minden esetben a tételkeret emelkedését, illetőleg az ügyekben sértettként felmerülő személyek számára tekintettel sem jár mellőzhetetlen előnnyel.⁵⁷

III.5. Emberkereskedelem és kényszermunkára irányuló előkészület

Az emberkereskedelem és kényszermunka bűncselekményének kiemelt tárgyi súlyára tekintettel a jogalkotó e cselekmény előkészületét is büntetni rendelte, az alkalmazható szankció szempontjából differenciálva aszerint is, hogy az előkészületi jellegű cselekmények az első alapesethez, második és az ahhoz kötődő, a Btk. 192. § (3) bekezdésében szereplő fordulatokhoz, vagy az első minősített esetkörhöz kapcsolódnak.

Az elkövetéshez szükséges, illetőleg az azt könnyítő feltételek biztosítása⁵⁸ megvalósulhat például a sértett külföldre történő kiutazásához szükséges személyi okmányok beszerzése által, az utazáshoz szükséges jármű biztosításával vagy menetjegyek megvételével, illetőleg tipikusan a prostitúciós tevékenységeknél a végzett munkához szokásos öltözet megvásárlásával is. Előkészületi jellegű a sértett prostituáltként való felhasználása esetén a sértettről való fényképek készítése és a sértett szexuális szolgáltatásokat is hirdető internetes oldalra történő regisztrálása, majd a sértettről készült képek feltöltése a honlapra. Az utóbbi profilokat jellemzően nem a sértettek, hanem az elkövetők kezelik, keresve a potenciális kuncsaftokat a sértett részére.⁵⁹

⁵⁶ Somogyi Gábor: Betekintés a Kúria joggyakorlat-elemző munkacsoportjának munkájába. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 360. o.

⁵⁷ Kúria emberkereskedelmet vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményének kivonata /In: https://kuria-birosag.hu/hu/joggyak_csop/az-emberkereskedelem-ertelmezesevel-kapcsolatos-biroi-gyakorlat-vizsgalata.\

⁵⁸ Btk. 11. § (1) bekezdése.

⁵⁹ Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a kényszermunka jellemzői egy empirikus vizsgálat alapján. In: Vókó György (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 57. OKRI, Budapest, 2020, 207. o.

A Szolnoki Törvényszék az elbíráláskor hatályos Büntető Törvénykönyvi rendelkezések alapján társtettesként elkövetett emberkereskedelem előkészületének vétségében állapította meg a vádlottak büntetőjogi felelősségét, amely döntést a minősítést érintően a fellebbezés folytán eljáró Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság is helyben hagyott. A történeti tényállás szerint a vádlottak annak érdekében, hogy a sértett külföldön prostituáltként tevékenykedjen, felvették a kapcsolatot a II. rendű terhelt rokonával, aki kint prostituáltként dolgozott, kérve, hogy segítsen megfelelő bárt vagy más helyet találni a sértett foglalkoztatásához, majd ezen személy kérésére szexuális tartalmú képfelvételeket is készítettek a sértettről, amelyeket kérésre megküldtek a kint élő rokonnak. Ezen túl beszerezték a sértett lakóhelyéről az utazáshoz szükséges iratokat is, és a kijutás érdekében a szállítással összefüggésben is tettek lépéseket. Ezen cselekményeik a sértett prostituáltként való munkáltatásának megszervezésére irányultak. A vádlottak által a szervezés megkezdését megelőzően, majd azt követően is bántalmazott, személy szabadságától megfosztott sértett végül a tervezett szállítást megelőzően meg tudott szökni a terheltek otthonából, így a vádlottak cselekménye előkészületi szakban rekedt.⁶⁰

⁶⁰ A Szolnoki Törvényszék 8.B.53/2018/60. számú ítéletében megállapított tényállás, amelyet másodfokon a Szegedi Ítéltábla Bf.584/2019/8. számú ítéletében megalapozott tényállásként fogadott el.

IV. ELHATÁROLÁSI KÉRDÉSEK: emberkereskedelem és kényszermunka találkozása más büntetendő cselekményekkel

Az emberkereskedelem jelenségének rendkívüli összetettségét is mutatja, hogy e bűncselekménynél több olyan Büntető Törvénykönyvben szereplő tényállás szerinti minősülés is felmerül és vizsgálendő, amelyeknek az elkövető magatartása egészben vagy részben megfeleltethető.

A törvényi tényállások kollíziója az emberkereskedelem és kényszermunka és a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények vonatkozásában a leginkább szembetűnő. Ezen viszonylatban merül fel a legtöbb alkalommal elhatárolási kérdés, tekintettel arra is, hogy az emberkereskedelem legelterjedtebb formája is a prostitúciós tevékenységekhez köthető. Emellett más bűncselekmények megvalósulásának vizsgálata is felmerülhet, mint például a családi jogállás megsértése a pár éves vagy hónapos sértetteket érintő kereskedelem miatt, továbbá az emberi test tiltott felhasználása is megemlíthető.

Egyes bűncselekményekhez viszonyítva az emberkereskedelem és kényszermunka több, speciálisabb, ezért a tényállási elemek megvalósulása esetén az emberkereskedelem és kényszermunka válhat a helyes minősítéssé. Itt említhető meg a kitartottság, a prostitúció elősegítése. Más eseteknél e kérdés árnyaltabb, e körben külön érdemes vizsgálni a kerítés és a gyermekprostitúció kihasználása bűncselekmények és az emberkereskedelem és kényszermunka egymáshoz való viszonyát.

A cselekmény minősítésénél fontos figyelemmel lenni az egyes tényállási elemek maradéktalan megvalósulására vagy azok hiányának megállapítására, illetőleg a bűncselekmények jogi tárgyára, büntetési tételkeretére. A helyes minősítés vizsgálatára már az eljárás kezdeti szakaszában sor kell, hogy kerüljön. Különösen indokolt ennek elvégzése, figyelemmel arra, hogy az emberkereskedelem és kényszermunka bűncselekmények miatti elsőfokú eljárás lefolytatása törvényszéki hatáskörbe tartozik.⁶¹ Így amennyiben elsőfokon a kerítés vagy személyi szabadság megsértése vádirati minősítés alapján járásbíróság jár el, az eljárás hatáskör hiányában való lefolytatása miatt hatályon kívül helyezést vonhat maga után, ha későbbiekben megállapítják az emberkereskedelem és kényszermunka szerinti minősülést.

⁶¹ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: be.) 20. § (1) bekezdés 6. pontja.

IV.1. Kerítés

Felmerülhet összeütközés az emberkereskedelem és kényszermunka, valamint a kerítés⁶² bűncselekménye között. A két tényállás eleme az elkövetőtől különböző személy más részére történő megszerzése, amely a kerítés esetében kizárólag szexuális cselekmény végzésére irányulhat, míg az emberkereskedelem tényállása ennél tágabb kört ölel fel, amibe bele értendő a prostitúciós tevékenység is. Az emberkereskedelem és kényszermunka második alapeseteként bemutatott cselekmény eseténél többlet tényállási elem a rendszeres előny szerzése mint célzat, a kerítésnél azonban elég a haszonszerzési cél a másnak való megszerzésnél, azaz nem követelmény a rendszeresség, egyszeri alkalom is megalapozhatja a felelősségre vonást. Többletelem az emberkereskedelem és kényszermunkát tekintve, hogy a jogalkotó konkrét elkövetési módokat kíván meg a bűncselekmény törvényi tényállásának kimerítéséhez. A Kúria felülvizsgálati eljárásában foglalkozott az emberkereskedelem és a kerítés viszonyával, az ekkor még a kizsákmányolásra épülő emberkereskedelem törvényi tényállásának alapul vételével.⁶³ A döntésből levezethető, hogy e bűncselekmények találkozása esetén vizsgálni kell a sértett élethelyzetét is, e körben azt, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévőknek kell-e tekinteni. A jelenleg hatályos szabályozás mellett sem mellőzhető ennek vizsgálata, és amennyiben az emberkereskedelem és kényszermunka tényálláselemei teljesülnek, az elkövető e bűncselekmény miatt lesz felelősségre vonható.

IV.2. Gyermekprostitúció kihasználása

Külön figyelmet érdemel a gyermekprostitúció kihasználása⁶⁴ és az emberkereskedelem és kényszermunka kapcsolata. Az emberkereskedelem körébe tartozó esetek nagy hányada a kezdetektől fogva összefüggött a prostitúcióval és annak kiskorú résztvevőivel.⁶⁵

Az emberkereskedelem tényállását érintő legutóbbi módosítás eredményeként büntetendővé vált az olyan személyek magatartása is, akik az emberkereskedelemhez fogyasztóként kapcsolódnak, annak áldozatai által nyújtott szolgáltatásokat, az általuk végzett tevékenységet veszik igénybe. Az új alapeset szándékosságot kíván, azaz a bizonyíthatónak kell lennie annak,

⁶² Btk. 200. §.

⁶³ Bfv.II.1474/2018/9.

⁶⁴ Btk. 203. §.

⁶⁵ Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a kényszermunka jellemzői egy empirikus vizsgálat alapján. In: Vókó György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 57. OKRI, Budapest, 2020. 202–203. o.

hogy az igénybe vevő tudata kiterjedt arra, hogy emberkereskedelem áldozatának tevékenységét veszi igénybe.

A cselekmény gyermekprostitúció kihasználásának akkor minősülhet, ha a kiskorú vonatkozásában emberkereskedelem körébe vonható elkövetői magatartás nem valósul meg, vagy ha az meg is valósul, a kiskorú szexuális cselekményéért ellenszolgáltatást nyújtó elkövető nincs annak tudatában, hogy a kiskorú sérelmére emberkereskedelem bűncselekménye valósul meg. Viszont annak ellenére, hogy a kiskorú emberkereskedelem és kényszermunka áldozata, és az igénybe vevő e minőségét ismeri, a cselekmény ellenszolgáltatás nyújtása esetén a súlyosabban minősülő gyermekprostitúció kihasználásának feleltethető meg.⁶⁶

A Kúria 2020. évben joggyakorlat-elemző csoportot állított fel az emberkereskedelem jogalkalmazói gyakorlatának vizsgálatára. Az összefoglaló vélemény foglalkozott a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek sérelmére elkövetett nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekmények esetén alkalmazandó mérlegelés nélküli végleges hatályú foglalkozástól eltiltással is.⁶⁷ Megállapításaikban felhívták a figyelmet arra, hogy a nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekményt bizonyos esetekben konzumálja az emberkereskedelem és kényszermunka bűncselekménye, így az eltérő minősítés miatt a kötelezően alkalmazandó végleges hatályú foglalkozástól eltiltás törvényi alapja elenyészik, az általános szabályok szerint, mérlegelés alapján kerülhet csupán alkalmazásra. Erre tekintettel javasolták a Btk. 52. § (3) szakaszának kiegészítését akként, hogy a rendelkezésbe beemelésre kerüljenek az emberkereskedelem és kényszermunka szerint minősülő cselekmények is.⁶⁸

⁶⁶ Huszár J. (2022). Emberkereskedelem újragondolva – a 2020. július 1-jén hatályba lépett rendelkezések hatékonysága ügyészi szemmel. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 322. o.

⁶⁷ Btk. 52. § (3) bekezdés szerint a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjét, ha a bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, illetve a gyermekpornográfia elkövetőjét végleges hatállyal el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll.

⁶⁸ Kúria megállapításainak kivonata az összefoglaló véleményből /In: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/az_emberkereskedelem_ertelmezesevel_kapcsolatos_biroi_gyakorlat_vizsg_alata_osszefoglalo_velemen_y_kivonat.pdf.

IV.3. Emberi test tiltott felhasználása

A kizsákmányolás egy sajátos és rendkívül aggasztó formájaként jelen van, bár a kizsákmányolás más formáihoz viszonyítva kisebb arányban, a szervkereskedelem jelensége is. A magyar büntetőjog különös része önálló tényállásként szabályozza az emberi test tiltott felhasználását, amely megvalósul a szerveken kívül az emberi gén, sejt, ivarsejt, embrió, szövet, halott test vagy annak része, illetve halott magzat jogellenes megszerzésével, vagyoni haszonszerzés végett történő forgalomba hozatallal, vagy azzal való kereskedéssel.⁶⁹ Az emberkereskedelem és kényszermunka törvényi tényállásában a szervekkel való kereskedés minősítő körülményként jelenik meg, mint az elkövetési magatartással elérni kívánt cél. Így ha az emberkereskedelem és kényszermunka második alapesetét az elkövető magatartásával kimeríti, és ezt a cselekményét emberi test tiltott felhasználása érdekében követi el, az emberkereskedelem és kényszermunka büntetettét valósítja meg.

IV.4. Személyi szabadság megsértése

A magyar Büntető Törvénykönyv XVIII. Fejezete olyan bűncselekményeket rendel büntetni, amelyek az Alaptörvény által nevesített személyi szabadsághoz való alapjogot sértik. E Fejezetbe tartozik mind az emberkereskedelem és kényszermunka, mind a személyi szabadság megsértése. A személyi szabadság megsértése akkor valósul meg, ha az elkövető más személyt személyi szabadságától megfoszt.⁷⁰ Elmondható, hogy az emberkereskedelmes ügyeknél gyakran tetten érhető a sértett mozgási szabadságának valamilyen formában való korlátozása, súlyosabb esetekben a sértett személyi szabadságától való teljes megfosztása. A két bűncselekmény jogi tárgya megegyezik. Amennyiben az emberkereskedelem és kényszermunka többi tényállási eleme is bizonyítható, főszabályként a speciálisabb emberkereskedelem és kényszermunka válik a helyes minősítéssé.

⁶⁹ Btk. 175. § (1) bekezdése.

⁷⁰ Btk. 194. § (1) bekezdése.

V. AZ ELKÖVETŐK VAGYONELKOBZÁS ALÁ ESŐ VAGYONA

Az emberkereskedelem és kényszermunka valamennyi megvalósulási formájára igaz, hogy e cselekmények által az elkövetők anyagi haszonhoz jutnak. Ez viszont felveti annak kérdését, hogy vagyonekobbzás alkalmazásának lehet-e helye az adott esetben, és amennyiben igen, milyen vagyonelemre terjedhet ki az intézkedés.

A Btk. 74/A. § (2) bekezdés c) pontja az emberkereskedelem és kényszermunka szerint minősülő cselekményeknél megfordítja a bizonyítási terhet a terhelt hátrányára, ugyanis ellenkező bizonyításáig vagyonekobbzás alá eső vagyonnak kell tekinteni, és vagyonekobbzást kell elrendelni arra a vagyonra, amelyet az elkövető a büntetőeljárás megindítását megelőző öt évben szerzett, ha a vagyon, illetve az elkövető életvitele az igazolható jövedelmi viszonyaihoz, személyi körülményeihez képest különösen aránytalan. Amennyiben az elkövető tudja bizonyítani, hogy e vagyonra nem a bűncselekmény elkövetése útján tett szert, a vagyonekobbzás elrendelését mellőzni kell.

Vagyonekobbzás szükségessége valószínűnek látszik olyan esetekben, amikor az elkövető nem rendelkezik saját jövedelemmel, vagy ha munkát végez is, abból alacsonyabb igazolható jövedelemhez jut, ami nem igazolja a rendelkezésére álló jelentősebb mértékű vagyon eredetét.

Azonban fontos azt is megemlíteni, hogy az emberkereskedelemnek olyan formái is vannak, melyeknél az elkövetők nem anyagi javak formájában jutnak előnyhöz a sértett tevékenysége által. Ez leginkább a házi szolgaság, az elkövető szükségleteit kielégítő munkák tekintetében merülhet fel.⁷¹ Jelenleg ezen esetekre nincs olyan kifejezetten erre irányuló jogi megoldás, amely a sértett munkáját pénzben kifejezhetővé tenné.

⁷¹ Balogh Krisztina & Windt Szandra: A munkáltatással összefüggésben elkövetett emberkereskedelem jellemzői elméleti és gyakorlati szempontból. Belügyi Szemle, 2022/2. 267. o.

VI. AZ EMBERKERESKEDELEM ÉS KÉNYSZERMUNKA ÁLDOZATAI

Az emberkereskedelem körébe tartozó deliktumok megítélésénél különleges figyelmet kell fordítani annak áldozataira, vizsgálva az áldozatok elkövetés előtti és az alatti személyi körülményeit, személyes adottságait is, valamint a büntetőeljárás megindulásának kezdetétől kezdve speciális bánásmódban kell részesíteni őket. Ez az áldozat érdeke mellett a büntetőeljárások sikerének a kulcsa is, különös tekintettel arra, hogy elő kell segíteni, hogy a sértettek teljes körűen és hitelesen adhassák elő a velük történeteket.

VI.1. Az áldozattá váláshoz vezető út

Az emberkereskedelem visszaszorítása és a hatékony megelőzés elengedhetlenné teszi azoknak a rizikó tényezőknek a beazonosítását, felismerését, amik a sértetté váláshoz vezethetnek, azt megkönnyíthetik.

Az emberkereskedelem jelenségét vizsgáló tanulmányok egységesek abban, hogy az áldozattá válás szempontjából az egyik legjelentősebb kockázati tényező a szegénység, valamint az azzal összefüggésben álló munkanélküliség. Az elkövetők által kedvelt módszerként jelenik meg a kizsákmányolható személyek felkutatásában a könnyű, képzettséget nem igénylő, így mindenki számára hozzáférhető, de jól jövedelmező munka hirdetése. A megszorult helyzetben lévő személyek a hátrányos helyzetükből való kitörés érdekében önként jelentkeznek ezekre a felhívásokra, anélkül, hogy a munka részleteiről, így a munkahely pontos címéről, a munkavégzés körülményeiről meggyőződnenek. A sikeres jelentkezést követően azonban hamar szembesülniük kell azzal, hogy az ígértékhez képest teljesen más, rendkívül rossz feltételek mellett és más jellegű munkát kell végezniük. A szegénységgel és a munkanélküliséggel összefüggő további tényező az iskolázatlanság, és ezáltal a kitörési lehetőségek korlátozott volta, illetőleg az ismeretek hiánya, ideértve a jogokról és egyéb támogatási lehetőségekről való hiányos ismereteket is.

Veszélyeztetett csoportnak tekintendőek, elsősorban a prostitúcióhoz fűződő kizsákmányolás vonatkozásában, az intézeti nevelés alatt álló fiatalok.⁷² Ez összefügg a biztos családi háttér

⁷² De Coll Ágnes – Tatár Erika: Az emberkereskedelem jelenlegi helyzete Magyarországon. Igazságügyi Minisztérium – Baptista Szeretetszolgálat, Budapest, 2020. 22. o. /In: <https://emberkereskedelem.kormany.hu/download/0/a2/d2000/Az%20emberkereskedelem%20jelenlegi%20helyzete%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf>. 22.o.\

hiányával, a befolyásolhatósággal és bizonytalan jövőképpel. Kiemelendő, hogy a nem megfelelő családi környezet, a működőképtelen, súlyosabb esetben bántalmazó család mind az anyagi biztonság, mind a lelki támogatás és segítség hiánya miatt jelentős kockázati tényező. ⁷³ Létező jelenséggé említi meg a szakirodalom a „loverboy” effektust, amelynél a sértett érzelmi függőségét alakítja ki az elkövető, gyakorta egyúttal élettársi kapcsolatba is lép a felé erősebb érzelmet tápláló sértettel, amelyet követően könnyen rá tudja bírni a megkívánt tevékenységek folytatására.

A testi és értelmi fogyatékoság, pszichiátriai betegségek, és a szenvedélybetegségek mint kockázati tényezők is felmerülhetnek. Míg a testi fogyatékoság a kiszolgáltatottságon túl fizikai értelemben is nehezebbé teszi a sértett számára a védekezést, illetőleg az elkövetőtől való elmenekülést, az értelmi fogyatékoság esetében már magának az áldozattá válásnak a felismerésében is korlátozottabb a sértett.

Végül megemlítendőek a sértettől függetlenül jelentkező természeti katasztrófák és negatív társadalmi folyamatok, mint a migráció, a háborúk és más társadalmi konfliktusok. ⁷⁴ Ezen tényezők káros hatása a közelmúltban is tapasztalható volt, kezdve az arab országokban zajló konfliktusok miatti migrációs hullámokkal, majd folytatva a 2020. évben kitört világjárvánnyal, jelenleg pedig az ukrán-orosz háború következményeivel. A háború emberkereskedők számára előnyös hatását felismerve az Európai Unió állásfoglalást alkotott az ukrajnai háború elől menekülő gyermekek és fiatalok uniós védelméről. ⁷⁵ Az állásfoglalás felhívja a tagállamok figyelmét arra, hogy a háború menekülteinek legnagyobb hányada nő és gyermekkorú személy. Az otthonát elhagyni kényszerült kiskorúak jelentős veszélynek vannak kitéve az emberkereskedelem tekintetében. Ez fokozottan igaz a kísérő nélküli gyermekekre. Ezért fontos az azonosításuk lehető leghamarabb történő elvégzése és a gondozásuk és felügyeletük azonnali megszervezése.

A fent ismertetett körülmények mélyre menő vizsgálata elengedhetetlen. A korábbi gyakorlat nehezen tudott elvonatkoztatni attól, hogy hogyan lehetne emberkereskedelem áldozata olyan személy, akinek lehetősége van elhagyni az elkövetők környezetét. A kiszolgáltatott helyzet feltárása rávilágíthat arra, hogy az önkéntesség csupán látszólagos, egyes esetekben bár a sértett

⁷³ Windt Szandra A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról. *Ügyészségi Szemle*, 2020/4. V. évfolyam 4. szám. 48. o.

⁷⁴ Kubisch Károly: Az emberkereskedelem büntetőjogi megítélésének morális és szabályozási vonatkozásai. *Doktori értekezés*. Budapest, 2021. 92. o.

⁷⁵ Az Európai Parlament 2022. április 7-i állásfoglalása az ukrajnai háború elől menekülő gyermekek és fiatalok uniós védelméről (2022/2618(RSP)).

viszonylagosan szabadon mozog, tényleges lehetősége nincs önállóan kiszakadni a kizsákmányoló élethelyzetéből, mert akár anyagi helyzete miatt, akár ismerethiány vagy más belső tényező miatt az elkövetőkre van utalva.⁷⁶

VI.2. Áldozatazonosítás folyamata

A veszélyeztetettebb személyi körök felé irányuló figyelemfelhívó kampányok mellett az emberkereskedelem elleni fellépés kulcseleme azon szakemberek képzése és érzékenyítése a jelenséggel kapcsolatosan, akik munkájuk során kapcsolatba kerülhetnek emberkereskedelem és kényszermunka áldozatává váló személyekkel. Az emberkereskedelem áldozatai azonosításának saját eljárásrendjét megalkotva, az áldozatok azonosításának szabályait, illetőleg szakaszait és a szükséges intézkedéseket meghatározza az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet⁷⁷.

A rendelet azonosító beszélgetés lefolytatása keretében rendeli vizsgálni, hogy meghatározott intézmények, szervek látókörébe került személy emberkereskedelem és kényszermunka áldozatának tekintendő-e.⁷⁸ A beszélgetés során a rendelethez mellékelteként csatolt azonosító adatlap kerül kitöltésre. Ha fennáll a valószínűsége, hogy a beszélgetésbe bevont személy emberkereskedelem áldozata, az érintett írásos beleegyezése esetén, az adatlap rögzítésre kerül az Igazságügyi Minisztérium által működtetett webalapú rendszerbe. Ezáltal a jelzőrendszer tagjai értesítik az áldozatsegítő szolgálatot, aki a szükséges intézkedéseket fogantatosítja majd. A védett szálláshely biztosítása érdekében pedig Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat is értesítendő.⁷⁹ Gyermekek áldozat esetében nem mellőzhető a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) szerint hatósági eljárás kezdeményezése.⁸⁰

A rendelet jelentősége az eljárási szabályok rögzítésén túl abban ragadható meg, hogy a hozzá fűzött 1. melléklet az azonosító adatlap tartalmának meghatározásával eligazítást nyújt az eljáró

⁷⁶ Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a családon belüli erőszak hasonlóságai és különbségei. Belügyi Szemle 2020/12. szám. 114. o.

⁷⁷ A rendelet hatálya a magyar állampolgárokra és a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyekre terjed ki.

⁷⁸ 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet 1. §-ának 1. pontja sorolja fel azon szerveket, akik az áldozatazonosításban felelősek. Ide tartozik például a rendőrség, köznevelési és egészségügyi intézmény, a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság, valamint a menekültügyi és idegenrendészeti hatóság.

⁷⁹ Jakubovich N. & Berkes M. (2022). A nemzeti stratégia félidejében. Belügyi Szemle, 2022/2, 243. o.

⁸⁰ 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet 2. § (5) bekezdése.

szervek számára a tekintetben, hogy milyen olyan jelek merülhetnek fel, amelyek az áldozati mivolta utalhatnak. Ezek az indikátorok komplex rendszert alkotnak, három fő kategóriába rendeződnek, amelyek a megjelenés, a személyes körülmények és a munkavégzés körülményének körébe sorolható mutatókat foglalnak magukba. Egyes jelek erősebbeknek tekinthetők, míg mások közepes vagy kis valószínűséggel utalnak emberkereskedelemre. Ezek a jelzések nem önmagukban, hanem a többi feltárt körülménnyel összevetve valószínűsíthetik a bűncselekmény áldozatává válást. A külső megjelenés körében például jelző értékűek lehetnek az érintetlen látható sérülések, a külső elhanyagoltság, de a zárkózottság és az ideges viselkedés is. Személyi körülményeknél jelentősége lehet a személyi iratok hiányának, az érintett felügyelet alatt tartásának, de akár a szálláshely gyakori változásának is. A munkakörülmények vizsgálatánál pedig irányulnak például kérdések a munkaidő hosszára, munkavédelmi intézkedések meglétére, illetőleg a fizetés mértékére. A mellékletben szereplő indikátorok nem taxatív felsorolást jelenítenek meg, mindig eseti jelleggel kell felmérni, hogy milyen egyéb körülmények vizsgálatára lehet szükség. Például fontos lehet feltárni az érintett lakhatási körülményeit, e körben azt, hogy kikkel él együtt, mekkora területen osztoznak, milyen feltételekkel hagyhatja el lakóhelyét.⁸¹

VI.3. A sértettek személyében rejlő bizonyítást hátráltató tényezők

Az emberkereskedelem és kényszermunka miatt indult büntetőeljárásokban fontos bizonyítékoknak minősülnek a tanúvallomások, e személyi bizonyítékok körében is a sértett vallomása. Azonban fennáll a veszélye, hogy a sértett vallomásának hitelessége megkérdőjeleződik, annak megbízhatósága kétségessé válik. Nehézséget okozhat, ha a sértett a nyomozati és a tárgyalási szakban érdemben eltérően nyilatkozik, vallomásán több alkalommal változtat, vagy vallomást egyáltalán nem tesz, nem tárja fel az elkövetett cselekményt. Ezek mögött több indíték is meghúzódhat. Előfordulhat, hogy a sértettet az elkövető, vagy e személyhez tartozó más személy megfélemlíti, fenyegetéssel vagy valamilyen előny biztosítása fejében arra veszi rá, hogy ne tegyen a vádlottra terhelő vallomást. Figyelemmel kell lenni a sértett sajátos körülményeire, sok esetben megjelenő kiszolgáltatottságára, aminek lehetséges következménye, hogy a fenyegetésre vagy valamilyen ellenszolgáltatásra – a büntetőeljárás sikerében kevésbé érdekeltnek érezve magát – a vádlottra kedvezően tesz nyilatkozatot.

⁸¹ Berkes Márton – Kis-Molnár Flóra – Marton András – Szabó Szilvia – Weidinger Brigitta: Útmutató kiadvány az emberkereskedelem külföldi áldozatainak beazonosításához. Budapest, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, 2017. 12. o.

Példaként említhető egy hajléktalan sértett esete, akinek pénzt ajánlottak fel azért cserébe, ha a korábban tett vallomását visszavonja. A sértett rossz anyagi helyzetére tekintettel a kapott ajánlatot elfogadta.⁸²

Más esetekben a következetes tanúvallomás megtételében a sértettet az elkövető felé fennálló érzelmi viszonya gátolta, főként a gyermekvédelmi intézetből megszökött kiskorúak esetében, akik a kizsákmányoló személyektől függtek anyagi szempontból is, valamint számukra az elkövető jelentette a családi környezetet.⁸³

A sértettek hatóságokkal szembeni bizalmatlansága is tetten érhető volt, nem mindig érezték maguk számára is előnyösnek az elkövető büntetőjogi felelősségének bizonyítását. Ez fokozottan igaz volt az olyan esetekben, amikor az emberkereskedelem jogellenes cselekményekre való rábírással vagy kényszerítéssel valósult meg. A sértettek ekkor inkább abban voltak érdekeltek, hogy elkerüljék saját személyük tekintetében az esetleges felelősségre vonást. Ez olyan esetekben is tapasztalható volt, ahol a sértettek magatartása ugyan nem valósított meg bűncselekményt, azonban társadalmilag általánosan elítéltnak volt tekinthető, mint például a prostitúciós tevékenység folytatása.⁸⁴ Ennek háttérében feltehetően szégyenérzet, illetőleg a társadalom elutasításától való félelem állhat.⁸⁵

Problémát jelentett a sértett lakó- és tartózkodási helyének ismeretlenné válása is az eljárás alatt, amire a munkajellegű kizsákmányolásnál gyakran szereplő hajléktalan sértettek esetében reálisan lehetett számítani.

Ezeknek a büntetőeljárás sikerét veszélyeztető kockázatoknak az elkerüléséhez szükséges a sértett különleges bánásmódjának biztosítása az eljárás ideje alatt. Biztosítani kell a sértetteknek jogi tanácsadást, el kell kerülni, hogy az elkövető megfélemlítse, illetőleg befolyásolhassa a sértettet. Tájékoztatni kell a sértetteket azokról az igénybe vehető szolgáltatásokról, amelyek

⁸² Balogh Krisztina – Windt Szandra: A munkálatással összefüggésben elkövetett emberkereskedelem jellemzői elméleti és gyakorlati szempontból. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 272. o.

⁸³ Windt Szandra A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról. *Ügyészségi Szemle*, 2020/4. V. évfolyam 4. szám. 49. o.

⁸⁴ Fehér Lenke: Illegális migráció, embercsempészet, emberkereskedelem. In: dr. Irk Ferenc (szerk.) *Kriminológiai Tanulmányok*, 42. OKRI, Budapest, 2005. p. 226. o.

⁸⁵ Kubisch Károly: *Gyermekvédelem, mint az emberkereskedelem megelőzésének eszköze*. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Budapest, 2018. 199. o.

biztosíthatják védelmüket és átmeneti otthont is nyújthatnak. Az utóbbira példák a krízisközpontok, szélsőséges esetekben pedig a titkos menedékházak.⁸⁶

VI.4. Az áldozatok által elkövetett jogellenes cselekmények

Az emberkereskedelem egyik sajátos megjelenési formája, amikor a sértetteket különböző törvénybe ütköző cselekmények elkövetésére veszik igénybe. E körben a leggyakoribb a vagyon elleni bűncselekmények megvalósítása, de emellett előfordulnak kábítószer kereskedelmével vagy előállításával kapcsolatos esetek is. A Btk. 19. § (1) bekezdése büntethetőséget kizáró okként határozza meg az akaratot megtörő kényszer hatása alatt cselekvést. Amennyiben a konkrét esetben ez bizonyíthatóan fennáll, az emberkereskedelem és kényszermunka áldozata nem lesz büntetendő a jogellenes cselekménye miatt, az emberkereskedő pedig a Btk. 13. § (2) bekezdése alapján közvetett tettesként vonható felelősségre e cselekmény vonatkozásában. Ennek hiányában az emberkereskedelem és kényszermunka bűncselekményét megvalósító személy felbújtójává válik a cselekményt megvalósító személy által elkövetett bűncselekménynek.⁸⁷

A Szabs. tv. korábban hatályos tiltott prostitúciót büntetni rendelő 172. §-a nem differenciált aszerint, hogy a szabálysértés elkövetője betöltötte-e a tizennyolcadik életévét vagy sem, azonosan kezelte e két személyi kör azon cselekményét, amely a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozás, illetve tilalom megszegését merítette ki.

Az emberkereskedelem tényállását módosító 2020. évi V. törvény érintette a Szabs. tv. ezen szakaszát is, új büntethetőséget kizáró okként határozta meg a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek azon cselekményét, amellyel a szexuális szolgáltatásra felajánlkozás tilalmát szegik meg. Ezzel kinyilvánította a jogalkotó, hogy e cselekményeket megvalósító fiatalkorúakat feltételezett áldozatnak tekinti, nem elkövetőnek. E személyi körnél a védelemnek kell előtérbe kerülnie. Ezzel a szabályozás összhangba került a nemzetközi elvárásokkal is, figyelemmel különösen arra, hogy a 2011/36/EU Irányelv kifejezetten kizárja a beleegyezés érvényességét, ha a kizsákmányolás alanya tizennyolc év alatti, kimondva, hogy

⁸⁶ Boglacsik Tímea: Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat szerepe, feladatai a kapcsolati erőszak- és az emberkereskedelem áldozatainak segítésében. In: Családi Jog, 2017/3. 37. o.

⁸⁷ Huszár Julianna: Emberkereskedelem újragondolva – a 2020. július 1-jén hatályba lépett rendelkezések hatékonysága ügyészi szemmel. Belügyi Szemle, 2022/2. 313. o.

e személyi kör áldozatnak minősül.⁸⁸ A fiatalkorúak szankcionálásának elmaradása mellett a további áldozattá válás elkerülése szempontjából a módosítás a Gyvt.-t is érintette, ugyanis a Szabs. tv. a büntethetőség és az eljárás alá vonás kizárásához kapcsolódóan a rendőrség általános védelmi intézkedését is bevezette, amelynek tartalmát a Gyvt. tölti ki, azzal, hogy az emberkereskedelem feltételezett áldozatává vált gyermek védelme érdekében a speciális gyermekotthonban való elhelyezést teszi lehetővé az azonnali kiemelés érdekében.⁸⁹

⁸⁸ Varga-Sabján Dóra – Sebhelyi Viktória: Gyermekprostitúció – magyarországi helyzetkép emberi jogi és pszichológiai nézőpontból. Fundamentum, 2018/1. szám. 47. o.

⁸⁹ Gyvt. 76/B. §.

VII. ZÁRÓ GONDOLATOK

Magyarország érintettsége az emberkereskedelemben vitathatatlan, az ismertté vált esetek között hazánk megjelenik fogadó és származási országgént is⁹⁰, ami fokozott figyelmet és stratégiát követel meg a hazai jogalkotástól, jogalkalmazástól és a nyomozó hatóságoktól egyaránt.

Az emberkereskedelem elleni fellépés érdekében végzett nemzetközi vizsgálatok eredményei alapján a magyar jogalkotó és jogalkalmazók felé többször elhangzott az a kritika, hogy nagyon kevés számú jogi eljárás indult emberkereskedelem elkövetése miatt, holott ez a jelenség nem tekinthető elhanyagolható mértékűnek. Felmerült, hogy e bűncselekménynél valószínűsíthető magas látencia mellett is, több alkalommal szereztek tudomást a magyar nyomozó hatóságok emberkereskedelem tényállásába vonható cselekményről, amelyek miatt vádemelésre és ítélelhozatalra is sor került, azonban nem mint emberkereskedelem, hanem más bűncselekmény miatt.

A jogalkotó, reagálva a nemzetközi elvárásokra, a fokozott fellépés jegyében többször is módosította a törvényi tényállást, és korábbi vádirati minősítések felülvizsgálatára is sor került. A Legfőbb Ügyészség 2018. évben kibocsátott emberkereskedelem tárgyú iránymutatása elemezte a kiszolgáltatott helyzet mibenlétét, és ez alapján az emberkereskedelem kerítéstől való elhatárolását.⁹¹ Az iránymutatások gyakorlati hatása volt, hogy a folyamatban lévő eljárásokban újra meg kellett vizsgálni, hogy a cselekmény kerítés helyett minősülhet-e emberkereskedelemként. Ez elmozdulást jelentett a gyakorlatban az emberkereskedelem jelenségének felismerése tekintetében.

Az új szabályozásnak még kialakulóban van a bírói gyakorlata, azonban várhatóan az emberkereskedelem és kényszermunka miatti felelősségre vonások számának növekedése lesz várható azáltal, hogy korábban más – főként kerítésként minősített – bűncselekmények helyett e deliktum válik megállapíthatóvá. A kiszolgáltatott helyzet megjelenítésével elkerülhetetlen a sértett egyedi körülményeinek vizsgálata, az önkéntes beleegyezés hiányának felismerése. Változásként várható a kiszabott szankciók emelkedése is, ami természetes következménye a szigorúbb fellépés érdekében a 2020. évi V. törvény büntetési tételeket érintő szigorításának.

⁹⁰ Antalóczy Péter & Nagy Sándor István: Az „Emberkereskedelem elleni küzdelem Európában” című egyetemi kurzus bevezetéséről, továbbá annak gyakorlati hasznairól. *Belügyi Szemle*, 2022/2, 375. o.

⁹¹ Windt Szandra: A világjárvány hatása az emberkereskedelemre az első két év tapasztalatai alapján. *Belügyi Szemle*, 2022/2, 332. o.

Általánosságban elmondható, hogy a jelenlegi szabályozás tükrözi a nemzetközi elvárásokat, a klasszikus értelemben vett emberkereskedelmen kívül e körbe vonja a rábírással és kényszerítéssel megvalósított rendszeres előny szerzésének érdekében megvalósuló kizsákmányolási formákat is, valamint fellép a felhasználói oldallal szemben is. A cselekmény minősített eseteinek átdolgozása és új rendszerbe illesztése kapcsán a több ember sérelmére való elkövetés jelenthet nehézséget a jogalkalmazás számára, a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja ezért e minősített eset elhagyására tett javaslatot, amely jelenleg még eredményre nem vezetett.

A bizonyítási eljárás sikere érdekében különös figyelmet kell fordítani a bűncselekmény áldozataira, elősegítve, hogy az eljárásban hitelesen megjeleníthetők legyenek a sértettek által tapasztalt körülmények, nyilatkozni tudjanak az őket ért sérelmekről. Ez fiatalok sértettek esetén többlet figyelmet és intézkedést hárít a hivatalos szervekre.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni a fiatalokat érintő azon szemléletváltást sem, amely kategorikusan kimondta, hogy a szexuális szolgáltatásra felajánlkozó tizennyolc év alatti személy nem vonható felelősségre e tette miatt, és szükséges a védelme érdekében a gyermekvédelmi intézményrendszer bevonása az ilyen cselekményt észlelő hivatalos szervek közbenjárása útján.

Ki kell emelni, hogy a jelenség elleni büntetőjogi, bűnüldözési fellépés mellett a megelőzésnek és az áldozattá válás esetén a védelemnek kell jelentős szerepet tulajdonítani. Ebben az állami szféra mellett a civil társadalom is szerepet vállal. Itt említhetők meg példaként a Magyar Baptista Szeretetszolgálat által folytatott figyelemfelhívó kampányok, és az emberkereskedelem áldozatai számára működtetett szálláshelyek, a Névtelen Utak Alapítvány figyelemfelhívó előadásorozata is, valamint a Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány által állami támogatással fenntartott védett szálláshelyek.⁹² Ennek fontossága abban ragadható meg, hogy a sértetteknel ismertett kockázati tényezők fokozatos felszámolása és csökkentése, illetőleg az ismételt áldozattá válás elkerülése nélkül az emberkereskedelem és kényszerszermunka jelensége elleni küzdelem nem tud hatékony lenni.

⁹² Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.: A gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagok együttműködésének elősegítése a kapcsolati erőszak és az emberkereskedelem okozta ártalmak azonosítása és kezelése. Budapest, 2019. 126-127. o.

VIII. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Antalóczy Péter & Nagy Sándor István: Az „Emberkereskedelem elleni küzdelem Európában” című egyetemi kurzus bevezetéséről, továbbá annak gyakorlati hasznairól. *Belügyi Szemle*, 2022/2, 371–382. o.
- Balogh Krisztina – Huszár Julianna – Windt Szandra: Büntetés helyett védelem – egy emberkereskedelmi ügy alapján. *Ügyészek Lapja* 2020/4., 19–34.
- Balogh, Krisztina - Huszár, Julianna - Windt, Szandra: Rábírás és/vagy felajánlás avagy az emberkereskedelem és a kiskorú veszélyeztetése kérdései. *Ügyészségi Szemle*, 2021/1. 44–59. o.
- Balogh Krisztina & Windt Szandra: A munkáltatással összefüggésben elkövetett emberkereskedelem jellemzői elméleti és gyakorlati szempontból. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 259-276. o.
- Berkes Márton: Kutatásokkal az emberkereskedelem ellen. *Belügyi Szemle*, 2022/2, 363–370.o.
- Berkes Márton – Kis-Molnár Flóra – Marton András – Szabó Szilvia – Weidinger Brigitta: Útmutató kiadvány az emberkereskedelem külföldi áldozatainak beazonosításához. Budapest, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, 2017.
- Boglacsik Tímea: Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat szerepe, feladatai a kapcsolati erőszak- és az emberkereskedelem áldozatainak segítésében. In: *Családi Jog*, 2017/3. 33-41. o.
- Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.: A gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagok együttműködésének elősegítése a kapcsolati erőszak és az emberkereskedelem okozta ártalmak azonosítása és kezelése. Budapest, 2019.
- Dr. Czine Ágnes: Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája. Doktori értekezés. Pécs, 2011.
- Dános Valér – Szabó Csaba: „Nemzetközi összefogással az emberkereskedelem ellen.” Interjú Dr. Hegyaljai Mátyással, az emberkereskedelem elleni nemzeti koordinátorral, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárával. *Belügyi Szemle*, 2022/2. 383-392.o.
- De Coll Ágnes – Tatár Erika: Az emberkereskedelem jelenlegi helyzete Magyarországon. Igazságügyi Minisztérium – Baptista Szeretetszolgálat, Budapest, 2020. /In: <https://emberkereskedelem.kormany.hu/download/0/a2/d2000/Az%20emberkereskedelem%20jelenlegi%20helyzete%20Magyarorsz%C3%A1gon.pdf>.
- Deres Petronella: Az emberkereskedelem és a kényszermunka bűncselekményének egyes büntetőjogi kérdései I. *Ügyészségi Szemle*, 2020/1., 30–49. o.
- Deres Petronella, Windt Szandra: Az emberkereskedelmi ügyek jellemzői a jogalkalmazók szemszögéből. *Ügyészek Lapja*, 2019. évi 4-5. lapszám. /In: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2633>.)

- Fehér Lenke: Illegális migráció, embercsempészet, emberkereskedelem. In: dr. Irk Ferenc (szerk.) Kriminológiai Tanulmányok, 42. OKRI, Budapest, 2005. p. 210.-233.
- Dr. habil Bárándy Gergely: Emberkereskedelem vagy gyermek sérelmére elkövetett kerítés? Egy legfőbb ügyészégi iránymutatás értelmezéséről. Büntetőjogi Szemle, 2019/1. szám, 118-122. o.
- Huszár Julianna: Emberkereskedelem újragondolva – a 2020. július 1-jén hatályba lépett rendelkezések hatékonysága ügyészi szemmel. Belügyi Szemle, 2022/2. 305-325. o.
- Huszár Julianna, Windt Szandra: Szemléletformáló tréning, avagy a rendőr, az ügyész, a bíró és öt emberkereskedelmes ügy. ügyészek Lapja. 2020. évi 1. szám /Elérhető: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=2793>.\
- Jakubovich Nóra & Berkes Márton: A nemzeti stratégia félidejében. Belügyi Szemle, 2022/2, 229–245. o.
- Kubisch Károly: Az emberkereskedelem büntetőjogi megítélésének morális és szabályozási vonatkozásai. Doktori értekezés. Budapest, 2021.
- Kubisch Károly: Gyermekvédelem, mint az emberkereskedelem megelőzésének eszköze. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Budapest, 2018. 187-211. o.
- Somogyi Gábor: Betekintés a Kúria joggyakorlat-elemző munkacsoportjának munkájába. Belügyi Szemle, 2022/2.
- Varga-Sabján Dóra – Sebhelyi Viktória: Gyermekprostitúció – magyarországi helyzetkép emberi jogi és pszichológiai nézőpontból. Fundamentum, 2018/1. szám. 41-57. o.
- Windt Szandra: Az emberkereskedelem jelensége a Btk. 192. § alapján. Ügyészek Lapja. 2020. évi 6. szám /Elérhető: <http://ugyeszeklapja.hu/?p=3072>.\.
- Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a kényszermunka jellemzői egy empirikus vizsgálat alapján. In: Vókó György (szerk.): Kriminológiai Tanulmányok 57. OKRI, Budapest, 2020. 192–215. o.
- Windt Szandra A gyermekek szexuális kizsákmányolásáról. Ügyészégi Szemle, 2020/4. V. évfolyam 4. szám. 42-52. o.
- Windt Szandra: A világméretű hatása az emberkereskedelemre az első két év tapasztalatai alapján. Belügyi Szemle, 2022/2, 327-344. o.
- Windt Szandra: Emberkereskedelem és a (közösségi) rendőrség. Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére. 519-526.o.

Windt Szandra: Az emberkereskedelem és a családon belüli erőszak hasonlóságai és különbségei. Belügyi Szemle 2020/12. szám. 105-117. o.

Windt Szandra: Az ügyészek véleménye az emberkereskedelemről – egy attitűdvizsgálat alapján. In: (szerk.: Vókó György): Kriminológiai Tanulmányok 58. kötet. OKRI, Budapest, 2021. 115–135. o.

Jogforrások és jogalkalmazói döntések jegyzéke

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

2020. évi V. törvény az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

1997. évi XXXI. törvény a gyámügyi igazgatásról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet

Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve

2011/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv

Miskolci Törvényszék 12.B.15/2019/429-II. számú ítélete

Debreceni Ítéltábla Bf.I.358/2021/42. számú ítélete

Szolnoki Törvényszék 8.B.53/2018/60. számú ítélete

Szegedi Ítéltábla Bf.584/2019/8. számú ítélete

Bfv.II.1474/2018/9.

Bfv.I.81/2017/5.

BH1988. 20.

BH2020.30.

3/2013. számú BJE határozat

Online források

United States Department of State: Trafficking in Persons Report (TIP), 2021. /In: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/09/TIPR-GPA-upload-07222021.pdf>.

United States Department of State: Trafficking in Persons Report (TIP), 2020. /In: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf>.

A Bizottság Jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv 20. cikkében előírtak szerinti harmadik jelentés az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményekről (2020). /In: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0661&from=EN>.

<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/budapesti-ettermeben-fogta-kenyszermunkara>.

<https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/kenyszerkoldultatas-a-gyanu>.

<https://www.police.hu/index.php/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/emberkereskedelem-a-megalapozott-gyanu-egy-enyingi#1>